

VALENȚELE EDUCATIVE ALE ISTORIEI ÎN CONCEPȚIA SECRETARULUI GENERAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN, TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU, PREȘEDINTELE ROMÂNIEI SOCIALISTE.

ELENA-ADELA VOICU

Istoria în general și istoria patriei în special, ocupă un loc de seamă în concepția secretarului general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele României socialiste.

Sintetizând tot ce a fost mai valoros în gândirea progresistă din țara noastră, cu privire la valențele educative ale istoriei, tovarășul Nicolae Ceaușescu a ridicat pe o treaptă superioară studiul istoriei în învățământul gimnazial, liceal și universitar, relevând în repetate rânduri rolul educativ al istoriei.

În 1966, în cadrul unei întâlniri cu activul de partid din fosta regiune Argeș, tovarășul Nicolae Ceaușescu pentru a releva forța educativă a istoriei și-a pus următoarele întrebări; „...Oare cum s-ar simți un popor care nu-și cunoaște trecutul, nu-și cunoaște istoria, nu ar prețui și cinstea această istorie? Nu ar fi ca un copil care nu-și cunoaște părinții și se simte străin de lume? Fără îndoială că așa ar fi”, și mai departe adăuga; „...Iată de ce noi avem datoria să studiem trecutul de luptă al poporului nostru. Avem un trecut cu care ne putem mândri. În condiții grele poporul nostru și-a păstrat ființa națională. În această parte a lumii el a fost un factor de progres și civilizație, și-a adus contribuția la mersul înainte pe calea unei vieți mai bune. Iată de ce noi, comuniștii, cinstind pe cei care în trecut și-au dat viața pentru fericirea poporului, tragem din lupta lor învățăminte pentru prezentul pe care-l făurim și totodată, pentru a pune bazele viitorului, educăm tineretul în spiritul dragostei și respectului față de lupta și munca înaintașilor.”¹

Aceste aprecieri ale secretarului general al partidului nostru constituie un îndreptar prețios pentru profesorii de istorie, spre a face din aceasta disciplină un puternic factor de educare patriotică și internaționalistă a elevilor și studenților și a maselor largi de oameni ai muncii.

În anii care au urmat, valențele educative ale istoriei au fost relevate în repetate rânduri de tovarășul Nicolae Ceaușescu, fie cu ocazia unor Congrese și Conferințe ale Partidului Comunist Român, ori ale U.T.C., fie cu prilejul aniversării unor importante momente din istoria poporului român, ori în cuvântările rostite de dînsul la început de an școlar, sau la consfătuiri ale cadrelor didactice care predau științele sociale. Amintim de asemenea, expunerile ținute la Congresele educației politice și culturii socialiste, la congrese ale Uniunii Generale a Sindicatelor din România, la Congresul Educației și Învățămîntului, etc. Putem spune, fără să exagerăm, că expunerile rostite de secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu conțin numeroase aprecieri, de certă valoare științifică, teoretică și practică referitoare la istoria milenară a poporului

¹ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la întâlnirea cu activul de partid din regiunea Argeș, 12 iunie 1966*, în: „România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste”, vol. I, Editura Politică, București, 1968, p. 463.

român, care trebuie însușite temeinic nu numai de profesorii de istorie, ci și de către elevi și studenți.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta în acest sens, că ; „...Istoria glorioasă a poporului nostru, luptele și sacrificiile înaintașilor noștri, strădaniile lor în perfecționarea creației materiale, ne învață să prețuim și să iubim mai mult, mai profund, cuceririle prezentului, să facem totul pentru a le dezvolta, pentru a făuri istoria nouă a patriei noastre, istoria socialismului și comunismului. Cunoașterea acestor tradiții ne învață să prețuim libertatea, independența, suveranitatea națională, dobândite cu atâtea jertfe, ne obligă să muncim și mai bine pentru a consolida necontenit aceste cuceriri de preț ale poporului nostru, pentru a face mereu mai luminos, mai strălucitor chipul patriei noastre, ne obligă să facem totul pentru ca poporul român, națiunea noastră, România socialistă, să fie întotdeauna o țară liberă și independentă în rindul țărilor socialiste, în rindul țărilor întregii lumi.“² Din această apreciere reiese că istoria trebuie să depășească stadiul de știință cu caracter doar retrospectiv, de studiu „în sine“ al trecutului ; este necesar ca ea, pornind de la cunoașterea acestui trecut, să devină o forță mobilizatoare în lupta pentru progres, pentru înălțarea poporului nostru pe noi trepte de cultură și civilizație.

Pornind de la cunoașterea profundă a istoriei poporului român, secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a cărui întreagă activitate se înscrie ca un factor de prim ordin al istoriei contemporane a României, subliniază rolul acestei științe în formarea și dezvoltarea patriotismului revoluționar, componentă fundamentală în formarea conștiinței omului nou, făuritor al socialismului și comunismului. În concepția materialismului istoric patriotismul reprezintă un sentiment dintre cele mai adânci, statornicit în decursul vremurilor, și care a jucat un rol important în lupta pentru păstrarea ființei și identității popoarelor, pentru apărarea libertății și independenței lor. Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu ; „...Focul luptei naționale și sociale a ars necontenit, când mai potolit, ca apoi să se înteească și mai puternic. Multe pagini glorioase a înscris poporul român în lupta pentru libertate și socialism. Graiul nu poate reda măreția acestor lupte ; ele adevăresc și vor adevări peste veacuri vitalitatea și înțelepciunea poporului nostru care, trecînd prin grele încercări, a rămas neclintit și a prins de fiecare dată noi puteri, ridicîndu-se, asemenea stejarului după furtună, și mai mîndru spre soare.“³

Apreciînd rolul hotărîtor pe care îl are istoria în formarea conștiinței tinerelor generații tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta în fața cadrelor didactice care predau științele sociale, că ; „...studiul istoriei va trebui să devină în școala noastră un factor esențial de educare patriotică a tinerei generații, de dezvoltare a sentimentului de răspundere față de soarta națiunii socialiste, a hotărîrii ferme a tuturor tinerilor de a-și închina toată energia, elanul, puterea de muncă și chiar viața, dacă va fi necesar, înfloririi și apărării patriei, salvărdării libertății, suveranității și integrității teritoriale, a cuceririlor revoluționare, socialiste ale poporului.“⁴

Din aceste îndemnuri se desprinde concluzia, că patriotismul nu poate fi conceput ca un sentiment de admirăte, fie el oricît de înălțător, în fața luptei și realizării înaintașilor noștri, ci, pornind de aici, să acționăm în așa fel încît

² *Ibidem.*

³ *Ibidem.*

⁴ *Idem, Cuvîntare la consfătuirea cadrelor didactice care predau științele sociale în învățămîntul superior, 10 noiembrie 1972, Editura Politică, București, 1972, p. 15.*

să-l transformăm într-o forță mobilizatoare și creatoare de noi valori, pentru atinșerea țelurilor pe care le implică făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism.

Cultivarea patriotismului revoluționar exclude, totodată, orice tendințe de manifestare a naționalismului burghez, a șovinismului și rasismului, elemente nocive pe care reacțiunea le-a manevrat în trecut și, în lumea capitalistă, le mai folosește și în prezent, în scop de diversiune, spre a abate atenția de la adevăratele cauze ale asupririi și exploatării.

În acest spirit tovarășul Nicolae Ceaușescu a precizat cu deplină claritate, că a fi patriot înseamnă totodată „...a milita activ pentru prietenie cu toate popoarele țărilor socialiste, cu toate popoarele statelor în curs de dezvoltare, cu popoarele lumii, pentru cauza păcii și colaborării. A fi patriot înseamnă a respecta sentimentele naționale ale altor popoare, libertatea și independența lor. În acest înțeles patriotismul nu poate fi în nici un fel caracterizat drept naționalism îngust, nu poate fi opus solidarității și prieteniei între popoare.”⁵

În opera secretarului general al P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu, se acordă un loc important problemei naționale, respectării drepturilor naționalităților conlocuitoare. Pornindu-se de la realitățile concrete, specifice țării noastre, de la faptul că „de-a lungul secolelor, alături de români — populația autohtonă și elementul de continuitate al acestui teritoriu — s-au așezat, în ultimul mileniu și maghiari, germani, sârbi și, în număr mai mic, și alte naționalități, între aceștia și poporul român s-au statornicit, în timp, relații de strînsă colaborare, dezvoltînd în continuare forțele de producție, luptînd împreună împotriva exploatării și asupririi, pentru libertate și independență, creînd bunuri materiale și spirituale, făurînd astăzi împreună societatea socialistă multilateral dezvoltată în patria comună — Republica Socialistă România. Este rolul istoriei de a cerceta și valorifica, pe plan politic-educativ, bogatul tezaur al solidarității și luptei înfrățite a tuturor fiilor acestei țări, cărora vremurile le-au urzit un destin comun.”⁶

O cerință fundamentală care stă în fața predării și învățării istoriei, a scrierii acesteia o constituie respectarea cu strictețe a adevărului istoric, redarea veridică a realității, ferită de orice denaturări sau interpretări de conjunctură, fie că acestea pornesc din necunoașterea faptelor, fie că urmăresc anumite scopuri, străine științei. În acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu a arătat încă din 1966, că : „...în lume se formulează tot felul de interpretări denaturate, falsificatoare ale unor procese și realități istorice, în scopul justificării unor stări de lucruri neechitabile atât în trecut, cît și în prezent. Astfel, pe plan mondial se fac frecvente încercări de a prezenta istoria dominației imperialiste, colonialiste, politica de asuprire și jefuire a altor popoare, promovată timp de secole, drept manifestări progresiste, care au venit în sprijinul dezvoltării popoarelor asuprite. Dezmembrarea unor state, diviziunea arbitrară a unor popoare sînt prezentate, de asemenea, drept expresii ale unei necesități istorice, iar rezultatele unor asemenea situații artificiale create sînt teoretizate și interpretate ca un proces firesc de formare a unor națiuni distincte (...) Experiența istorică ne învață că desmembrarea unor țări, fărîmițarea unor națiuni au reprezentat totdeauna o

⁵ Idem, *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste, 2 iunie 1976*, Editura Politică, București, 1976, p. 43—44.

⁶ *Ibidem*

frână în calea dezvoltării sociale, au împiedicat popoarele să-și afirme cu putere energiile creatoare în lupta pentru progres social, pentru civilizație și bună stare.”⁷

Ținând seama că istoria poporului român a fost înainte de toate o luptă continuă pentru păstrarea ființei sale ca popor liber și neatârnat, o luptă pentru o viață mai bună și mai demnă, împotriva propriilor exploatare și a diferitelor dominații străine, că tradițiile revoluționare ale poporului român și ale naționalităților conlocuitoare, ale clasei muncitoare ocupă un loc deosebit în istoria patriei, tovarășul Nicolae Ceaușescu considera, că : „...O datorie de onoare a școlii este aceea de a forma nu numai buni muncitori și specialiști, cât și cetățeni conștienți, cu o concepție înaintată despre lume și viață, profund devotați cauzei socialismului, luptători înflăcărați pentru înălțarea patriei pe noi culmi de progres și civilizație. Învățămîntului de toate gradele îi revine nobila misiune de a sădi în conștiința tineretului dragostea fierbinte față de patria socialistă, față de partid, hotărârea de a sluji cu abnegație cauza bunăstării și fericirii poporului, de a apăra cu orice preț cuceririle socialismului și comunismului, libertatea, suveranitatea și independența Republicii Socialiste România”⁸.

Referindu-se mai direct la valențele educative ale istoriei tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia, că ; „...predarea istoriei trebuie să servească interesele prieteniei, înfrățirii, luptei comune din sud-estul Europei pentru libertate, pentru independență, pentru socialism și comunism”⁹. Arăta de asemenea, că : „...este necesar să educăm tineretul patriei noastre în spiritul solidarității internaționale cu forțele progresiste de pretutindeni, al hotărârii de a milita neabătut pentru înfăptuirea politicii partidului și statului nostru de construcție socialistă, de destindere, independență și pace, manifestînd respect față de valorile și creația celorlalte națiuni, dorința de prietenie și colaborare cu toate popoarele lumii”¹⁰. Asemenea aprecieri de o înaltă ținută științifică și teoretică întîlnim și în Mesajul adresat de președintele țării noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu, participanților la cel de-al XIV-lea Congres internațional de științe istorice, care s-a ținut la București, în vara anului 1980.

În cadrul Plenarei lărgite a C.C. al P.C.R., din 1—2 iunie 1982 și la cel de-al III-lea Congres al educației politice și culturii socialiste, problemele muncii educative au ocupat un loc important, iar cuvîntările rostite de secretarul general al partidului nostru la aceste înalte forumuri au evidențiat din nou „...necesitatea educării tuturor oamenilor muncii fără deosebire de naționalitate și în primul rînd a tineretului, în spiritul dragostei față de țară și al patriotismului revoluționar socialist”, precizîndu-se, că aceasta „...constituie o îndatorire permanentă, care trebuie să ocupe un loc central în întreaga activitate politică și culturală”¹¹.

Dacă în expunerea ținută la primul Congres al educației politice și culturii socialiste, din iunie 1976, tovarășul Nicolae Ceaușescu a dat o definiție magistrală conceptului de patriotism revoluționar, în cea prezentată la încheierea lucrărilor celui de-al III-lea Congres al educației politice și culturii socialiste a venit cu

⁷ *Ibidem.*

⁸ *Idem, Cuvîntare la Congresul educației și învățămîntului, 11 februarie 1980, Editura Politică, București 1980, p. 16.*

⁹ *Ibidem, p. 18.*

¹⁰ *Ibidem.*

¹¹ Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la stadiul actual al edificării socialismului în țara noastră, la problemele teoretice, ideologice și activitatea politică, educativă a partidului, prezentată la plenara lărgită a C.C. al P.C.R., 1—2 iunie 1982, Editura Politică, București, 1982.*

aprecieri noi, menite să faciliteze înțelegerea în mai mare măsură a acestui concept. În legătură cu aceasta se arăta, că : „...Formarea și dezvoltarea sentimentului de patriotism presupune conștiința apartenenței la acest popor, respectul pentru trecutul său istoric glorios, precum și participarea activă la efortul permanent de transformare socialistă a societății. În această viziune, patriotismul constituie o inepuizabilă sursă de energie umană, o expresie a conștiinței revoluționare a poporului nostru”¹².

Scotînd în relief valențele educative ale istoriei, secretarul general al P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu, arăta cu același prilej, că : „...Dezvoltînd recunoștința și prețuirea față de strămoșii, care cu sacrificii și jertfe uriașe, au apărat ființa națională a poporului, au purtat steagul luptei pentru libertate și neaflîrnare, pentru dreptate națională, trebuie să sădim în conștiința oamenilor sentimentul răspunderii față de moștenirea înaintașilor, al hotărîrii de a duce mai departe în noile condiții istorice, făclia progresului și civilizației pe pămîntul României.

Practica muncii educative atestă că patriotismul revoluționar nu este un rezultat automat al procesului instructiv-educativ, munca la catedră dovedește cu prisosință că există anumite rămîneri în urmă sau chiar manifestări discordante ale conduitei unor elevi, cu avîntul patriotic de masă al poporului în etapa actuală. Unii elevi înțeleg adesea patriotismul în mod formal, ca o simplă definiție, scăpîndu-le din vedere semnificația practică a acestuia, esența patriotică a faptelor lor cotidiene de muncă, de însușire temeinică a cunoștințelor predate în școală, de participarea la muncile voluntar-patriotice și de pregătire temeinică pentru viitoarea lor profesiune. Unii elevi nu înțeleg că necesitatea păstrării avutului obștesc, a bunurilor din școală și din atelierele de producție este legată direct de educarea lor patriotică”¹³.

Valențele educative ale istoriei au fost subliniate recent în cadrul lucrărilor comune ale Plenarei C.C. al P.C.R., consiliilor și birourilor executive ale organismelor democrației muncitorești, revoluționare și organizațiilor de masă și obștești și îndeosebi în magistrala Expunere rostită de secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în care găsim teze și aprecieri noi, de certă valoare teoretică și științifică, referitoare la : 1. Formarea poporului român, continuitatea existenței sale în vatra străbună, 2. Apariția mișcării muncitorești — etapă superioară în lupta revoluționară a poporului român pentru eliberare socială și națională, 3. Angajarea României pe calea dezvoltării democratice, a lichidării depline a dominației imperialiste, 4. Congresul al IX-lea al P.C.R., 5. Stadiul actual al dezvoltării societății socialiste românești și altele.

O importanță deosebită se acordă creșterii rolului conducător al partidului, ca centru vital al întregii noastre națiuni, precum și creșterii rolului statului, al organismelor democrației muncitorești-revoluționare, dezvoltării națiunii în socialism și schimbărilor profunde petrecute în structura socială a țării noastre, activității ideologice și politico-educative de formare a omului nou, politicii externe a României Socialiste și raportului de forțe și caracteristicile fundamentale a situației mondiale.

¹² *Ibidem.*

¹³ *Ibidem.*

În această magistrală expunere, care trebuie studiată temeinic de profesorii de istorie și de celelalte științe sociale, secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, arăta încă odată, că: „...Trebuie să educăm copiii, tineretul patriei noastre în spiritul cinstei, omeniei, al respectului pentru proprietatea socialistă... Să combatem cu fermitate tot ce este străin de concepția noastră despre lume și viață, de etica și echitatea socialistă... În același timp, va trebui să educăm întregul popor și, în primul rând tineretul, în spiritul patriotismului revoluționar, al devotamentului față de patrie, față de popor, față de cauza partidului”¹⁴.

¹⁴ Nicolae Ceaușescu, *Expunere la ședința comună a Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a organismelor democratice și organizațiilor de masă și obștești, 28 noiembrie 1988*, Editura Politică, București, 1988, p. 95.